

4500 iztiskov.

Gospodarski Glasnik

za Štajersko.

List za gospodarstvo in umno kmetijstvo.

Izdaja c. k. kmetijska družba na Štajerskem.

List velja na leto 4 krone.

Udje družbe prispevajo na leto 8 krone.

Udje dobé list zastonj.

Vsebina: Razglas glede ogledovanja živine. — Zakaj pešajo tu in tam novi vinogradi. — Naši odlikovanci. — O pridelovanju cikorije in njega rentabiliteti s posebnim ozirom na Srednje in Spodnje Štajersko. — Dolžnost kmetovavčeve odgovornosti in praktična vrednost njenega zavarovanja. — Iz razprav osrednjega odbora c. k. kmetijske družbe na Štajerskem. — Iz podružnic. — Nove knjige. — Vposlano. — Tržna poročila. — Zadruga: Poročila Zveze gospodarskih zadrug na Štajerskem. — Oznanila.

Razglas

glede ogledovanja živine, ki se v letu 1911 ni moglo vršiti in ki se torej mora v letu 1912 vršiti naknadno.

Visoki deželni odbor je sporazumno s kmetijsko družbo in okrajnimi odbori določil, da se naj ogledovanje živine, ki se v letu 1911 ni moglo vršiti, vrši leta 1912 in sicer ob sledečih dne in na sledečih krajih:

1. Marnbergu	21. maja	1912
2. pri Sv. Lenartu	3. junija	"
3. v Gornji Radgoni	4. "	"
4. v Kozjem	8. "	"
5. na Ptujju	10. "	"
6. v Konjicah	11. "	"

Ogledovanje se bo vršilo le tedaj, če bodo dotični okraj brez kuge slinavke in ne bodo veljale nobene omejujoče določbe politične oblasti.

Ob enem opozarjamo na določbo v odloku visokega odbora z dne 20. julija 1899 št. 26.106 in § 20, odstavek 2. in 3. živinorejske postave z dne 17. aprila 1896, dež. zak št. 41. da lahko dobi vsak posamezen razstavljavec v eni kategoriji (biki, krave, v plemenskih okoliših mlada živina) le po eno darilo v denarju in da ima, če prižene v kaki kategoriji 3 goveda, ki bi po splošni sodbi morala dobiti deželno ali državno darilo, pravico do bronaste, če pa jih prižene šest v eni kategoriji, pa pravico do srebrne deželne kolajne, v katero se vreže ime dotičnega živinorejca.

Od osrednjega odbora c. k. kmetijske družbe štajerske.

Zakaj pešajo tu in tam novi vinogradi?

Če se poizveduje po vzrokih semtertje vidnega pešanja novih vinogradov, tedaj se zasledijo vedno napake, ki so se napravile bodisi pri obnavljanju ali ki se še vrše pri oskrbi trtnih nasadov. To pešanje torej ne priča, da bi ameriška trta morda ne bila dovolj trpežna, oziroma odporna in amerikaniziranje neuspešno, kakor nekateri mislijo, temveč vzrok temu pešanju je dejstvo, da se niso pri napravi novih nasadov in pri njih poznejši oskrbi vedno vpoštevali tisti pogoji, ki so potrebni za dober uspeh obnavljanja s pomočjo ameriških trt.

Že pripravljanje zemljišča za nov nasad je bilo marsikje pomanjkljivo. Ameriške trte, katere rabimo, imajo sploh, torej tudi če so cepljene, močnejše se razvijajoče korenine in vsled tega tudi bujnejšo rast, kakor evropska trta sama za se. Iz tega sledi, da ne zadostuje cepljenkam tista množina hrane, s katero se je zadovoljila preje domača trta in ker silijo korenine ameriških podlag v širše in globokejši plasti za živežem, je potrebno zemljo, kjer menimo saditi, primerno globoko rigolati, zrahljati. V plitvo rigolanih zemljah je korenine v par letih, ko pride na trda tla, zadržano v razvoju in v takih zemljah, posebno če so površje suhotne, kamenite, trpé

trte kaj rade po suši; vse to pa ovira rast, slabi rodovitnost in lahko povzroča sčasoma pešanje.

Nadalje je važno in zelo priporočljivo pri rigolanju skrbno pobirati in pokončavati ogrce (črve), kateri so mnogokrat, zlasti v lahkih, peščenih zemljah vzrok, da ni mogoče spraviti novega nasada v enakomerno rast, kajti posamezne, objedene trte vsahnejo prej ali slej in jih je treba vedno nadomeščati.

Pešanje novih nasadov pa je lahko tudi posledica nepravilne izbere ameriških podlag. Posamezne ameriške vrste uspevajo dobro in trajno le tam, kjer najdejo za svojo rast prikladne razmere. Pride ta ali ona ameriška podlaga v zemljo, ki ji ne prija ali samo deloma, tedaj ne razvija vinska trta tiste življenjske moči, ki je potrebna za njen sigurni obstanek ter njeno rodovitnost in peša tu hitreje, tam bolj polagoma.

Pri izbiri ameriških podlag torej ne zadostuje samo se ozirati na njihovo odpornost proti trtni uši, ampak tudi na svojstva zemlje, v katero mislimo trte saditi; kajti še tako proti trtni uši odporna ameriška podlaga ne uspeva, ako pride v zemljo, ki ji ne ugaja; nasprotno pa lahko opazujemo, da tudi proti trtni uši manj odporne vrste (kakor n. pr. *Solonis*) rastejo prav dovolj, če pridejo v zemljo, kakoršno zahtevajo.

V tej temeljni točki obnavljanja vinogradov, pa se je svoj čas storilo mnogo napak, dasi nehoté, kajti saditi se je pač čestokrat moralo to, kar je bilo sploh mogoče dobiti; še več pa se je sadilo slabih vrst pod dobrim imenom. Posledice se kažejo sedaj po letih in sicer tam tembolj, kjer je razen tega še opaziti pomanjkljivost v gnojenju in rednem vsakoletnem obdelovanju ter v obrambi proti raznim boleznim ali kjer se še celo pridružijo vremenske uime.

V koliki meri je posameznim ameriškim podlagam prikladna ta ali ona zemlja, je odvisno od njenih (fizikalčnih) svojstev, od njene sestave (v kemičnem oziru) pa tudi od njene lege. Vpoštevati je torej pri izbiri ameriških vrst, oziroma podlag, ali je zemlja vezna (težka) ali rahla, vlažna ali suhotna, če je ilovnata peščena, apnena, kamenita, če je manj ali bolj rodna, kakšno ima lego, barvo i. t. d.

V splošnem imamo za naše razmere zadostno zbirko ameriških vrst podlag; le tu in tam za izredno apnene zemlje niso morda prišle dosežane tozadevne poskušnje do popolnega zaključka, sicer pa kaže vse, da se bode tudi za te zemlje končno vendarle našla primerna vrsta.

Riparija portalis je pri nas najbolj razširjena in proti trtni uši dovolj odporna podlaga. Glede zemlje je precej izbirčna. V dobrih, globokih, srednje veznih, rjavkastih in temnih zemljah, ki jih je lahko obdelovati, uspeva najboljše. Zahteva tudi precej gnoja; če ga ne dobi zadostno množino, prične pešati.

Slabo rodne, peščene, ter glinaste in prekamnite, presuhotne in mrzle, prevlažne in bele zemlje ji ne ugajajo. Tudi ne prenaša gotove množine lahko raztopnega apna. V apnenih in prevlažnih zemljah blede *Riparija*, pa tudi trta cepljena na njo. Če je včasih opazovati, da bledejo sicer trte v apneni zemlji prva leta, potem pa ne več, tedaj se lahko sklepa, da je tekom

časa v prerigolani, rahli zemlji voda izlužila in odpeljala ono množino apna, katera je bila odveč in ki je povzročila bledenico. V kamenitih vročih legah trpi *Riparija* zelo od suše, ker ima svoje korenine bolj v gornjih plasteh. To se je pokazalo posebno zadnja leta.

V takih zemljah in legah je na mestu *Rupestris monticola* (pravilno *Rupestris du Lot*), ker ima močne in navpično rastoče korenine. Prenaša tudi precejšno množino apna. Cepljenci so bujne rasti; v močnih zemljah gredo celo preveč v les. Hladne lege in vlažne to so ilovnate zemlje *Montikoli* ne ugajajo; tu trte, tudi cepljene, rade pozebejo in odmerjejo.

V teh ravnokar omenjenih razmerah zopet uspeva dobro *Solonis*, ki je tu tudi dovolj odporna proti trtni uši, kateri pa v peščenih, toplih zemljah kaj hitro podleže.

Boljša ko *Solonis* je v novejšem času preskušena križanka *Solonis* × *Riparija 1616*, ker ima dobre lastnosti obeh. Ta lahko popolnoma nadomešča *Solonis*, pa tudi *Riparijo* v manj rodnih zemljah.

Kot nekaka za vse štajerske razmere (izvzemši nekatera zelo apnena brda) prikladna podlaga se je baje izkazala ameriška vrsta *Rupestris Goethe št. 9*. Istina je, da jo hvalijo povsod, kjerkoli jo sadijo; tudi tam, kjer imajo ž njo že večletne izkušnje, ne vedo o njenih napakah nič povedati. V prav dobrih zemljah bo pa menda kot *Rupestris* poganjala vendarle preveč na les. Tu je saditi torej le *Riparijo*.

V peščenem laporju in rjavem pesku ter v peščeni ilovici, v teh za *Riparijo* premalo rodovitnih zemljah se obnaša dobro križanka *Aramon* × *Rupestris Ganzin št. 1*. Kjer imajo to vrsto v takih zemljah, so zadovoljni ž njo. Ali pa je ta vrsta v teh zemljah tudi dovolj odporna proti trtni uši, se bode izkazalo še le po večletnih izkušnjah.

Križanka *Riparija* × *Rupestris 101¹⁴* nadomešča prav lahko *Riparijo portalis* v glinastem laporju; ker ima bolj navpično rastoče korenine, je za nekoliko kamenita tla bolj pripravna ko navadna *Portalis*, sicer pa zahteva precej slične življenjske razmere. Za zelo apnene zemlje se po nekod priporočajo razne *Riparija* × *Berlandieri* — križanke, ki pa morajo biti za naše razmere še preizkušene. Tozadevne poskušnje se tudi vrše v državnem nasadu v Šmarju pri Jelšah.

Izmed navedenih vrst bode torej lahko najti posamezniku za svoje razmere prikladno vrsto. Ker se te vrste razmnožujejo in cepijo tako v javnih, kakor v privatnih trsnicah, tedaj jih ni težko dobiti, ako se naročijo pravočasno. Napak v izbiri ameriških podlag, ki so lahko vzrok pešanja novih nasadov, v bodoče ni treba več delati. V prvih letih pripravljanja naših po trtni uši opustošenih gorice pa ni bilo tudi pri najboljši volji vedno mogoče se izogniti takim napakam, deloma, ker so bili prodajavci trt v marsikaterem slučaju preveč sebični, kar se sicer še lahko dandanes tudi opazuje, o kateri točki se bode pa prihodnjič razpravljalo. Zupanc.

(Pride še.)

Naši odlikovanci.

89. občni zbor c. k. kmetijske družbe je sklenil odlikovati z zlato kolajno: 1. Gospoda Rainer-Hoscha, načelnika okrajnega zastopa za graško okolico; 2. gospoda Riharda Klammerja, člana O. O., deželnega poslanca, lastnika Franc Jožefovega reda, veleposestnika na gradu Ebensfeldu pri Ptujju i. t. d. in 3. gospoda Karla Valentiniča, podružničnega načelnika in vpokojenega ravnatelja v Laškem.

S srebrno kolajno je odlikovanih 16 moških, ki so si stekli velikih zaslug za kmetijski napredek. Med njimi čitamo imena: 1. Franc Pirnat, načelnik podružnice slovenjegraške, c. k. okrajni živinozdravnik; 2. Ivan Pušenjak, načelnik kmetijske podružnice v Šmihelu nad Mozirjem; Franc Simončič, načelnik sevniške podružnice; 4. Mihael Starkel, načelnik okrajnega zastopa v Sevnici.

Bronasto kolajno dobi 7 članov kmetijske družbe. Med njimi Martin Ivanuša, načelnik ormoške podružnice in posestnik na Humu in Jakob Nemeč, posestnik in župan v Okoslavcih, tajnik podružnice Sv. Jurij ob Ščavnici.

Častno diplomu dobi 8 članov. Med njimi gospod Anton Trstenjak, posestnik v Ivanjih.

Če se pomisli, da je kmetijska družba čim dalje strožja v odlikovalnih sklepih, kar seveda tudi odgovarja toku časa, kajti če bi se odlikovali vedno le enake zasluge, bi moralo dandanes že dežiti sama odlikovanja, je vendar le vesel pojav, da pride tudi na Spodnje Štajersko toliko odlikovanj. Če kaj dobimo, je gotovo zasluženo! Ta zavest je več vredna ko vse zlato in srebro, ves bron in vsa častna priznanja. Holz.

Tu Vam kažemo izvrstni Fellerjev rastlinski izvlečni fluid z znamko „Elsa-fluid“, ki je, kakor smo se sami pripravili, bil utešajoč, zdravilen, osveževalen, mišičje in kite krepilno, ki ozdravi slabosti udov ter učinkuje proti vnetju! On uteki protinske, živčne, romatične bolečine, bodljaje, bolečine zob, glave, hrba in križa, utrujenost, oslabeost oči in glavobol, učinkuje pozitivno in stori človeku, da kljubuje laže raznim boleznim ter prepreči marsikako bolezen, katero povzroči prepih, prehlajenost, n. pr. kašelj, hripavost, nahod, bolečina v vratu. Pristen je le, ako ima vsaka steklenica „Feller“. 12 malih ali 6 velikih ali 2 specialni steklenici 5 K, 24 malih ali 12 velikih ali 4 specialne steklenice 8 K 60 v, 48 malih ali 24 velikih ali 8 specialnih steklenic 16 K s poštno vred. — Ob tej priliki tudi povdarjamo, da uporablja na tisoče ljudi proti bolečinam v želodcu, krču, netočnosti, gorčici, tiščanju v želodcu, bljuvanju, slabostim, pehanju, napegnanju, zabuhanju in raznovrstnim prebavnim težkostem s prečistilnim uspehom Fellerjeve odvajalne rhabarbarokroglice z znamko „Elsa“-kroglice. — 6 škatlic 4 K franko in 12 škatlic 7 K 60 v franko. — Pozor pred ponarejanjem! Pristen fluid in pristne kroglice se dobe le pod naslovom: 161-6

E. V. FELLER
dvorni lekar v Stubici, Elsaplaz 292
(Hrvaško).

O pridelovanju cikorije in njega rentabiliteti s posebnim ozirom na Srednje in Spodnje Štajersko.

Napisal Dr. Julij Olschowy, plačani docent na c. k. visoki šoli za poljedelstvo na Dunaju in konzulent za rastlinarstvo v c. k. poljedelskem ministrstvu.

(Dalje)

Divja cikorija je za krmo slaba rastlina in se le tu ali tam, pomešana z drugimi rastlinami, krmi.

V nasprotju z endivijo in divjo cikorijo pa ima žlahtna cikorija veliko rabno vrednost. Njeni listi se tudi lahko porabijo za solato, vendar je ta način porabe precej majhen. Mnogo večja je uporabnost te cikorije za krmo. Skrmijo se listi in glave, ki ostanejo po žetvi v jeseni, ali pa pridelujemo cikorijo samo za krmo in jo parkrat kosimo ter krmimo zeleno. Listje, ki ga dobimo v jeseni, se lahko krmi sveže ali okisano, ali

pa po Stohmannu tudi kot rjavo seno. Konserviranja s sušenjem ne moremo priporočati, ker se listje zelo težko in nerado suši in zelo zmanjša. Glede vsebine redilnih snovi in prebavnosti posušanih listov in rjavega sena navaja Hitschmannov Vademecum (12. izdaja) sledeče številke:

	Posušeni listi	Rjavo seno
Vode	45.6%	15.0%
Suhe substance	54.4 "	85.0 "
Dušičaste snovi (surovega proteina)	9.2 "	13.0 "
Etrovega ekstrakta (surove tolsče)	2.3 "	3.8 "
Dušika prostih ekstraktih snovi	25.2 "	36.6 "
Lesenih vlaken	8.2 "	11.8 "
Pepela	9.5 "	20.3 "
Redilno razmerje	1:3—4	1:3—4
Prebavnost surovega proteina	60.0%	50.0%
" surove tolsče	60.0 "	50.0 "
" vezanih ekstraktih snovi	60.0 "	50.0 "
Množina prebavnega surovega proteina	5.5 "	6.5 "
" prebavne surove tolsče	1.4 "	1.7 "
" prebavnih vezanih ekstraktih snovi	15.1 "	18.3 "

Iz teh številk izhaja, da imajo cikorijski listi velike množine prebavnih snovi. Glede te množine prekašajo vse druge krmilne rastline (zeleno) in samo pri prebavnosti redilnih snovi jih prekašajo razne vrste detelje. Rjavo seno ima približno isto množino redilnih snovi in vsaj pri surovi tolsči enako prebavnost kakor seno rdeče detelje. Ali je enako dobra, to je seveda drugo prašanje. Splošno se lahko trdi, da so zeleni listi in rjavo seno dobra krma, ki se lahko z velikim pridom in dobičkom daje molznim kravam, pitanskim ovnom in posebno še svinjam. Seveda se mora živina na to krmo najprej navaditi, kar pa gre precej hitro. Onesnaženih ali plesnivih listov ne smemo na noben način krmiti. Če dolgo časa krmimo cikorijo molznim kravam, dobi baje mleko in surovo maslo, ki se naredi iz njega, poseben briček okus. Znamenit gornjeavstrijski kmetovavec, ki se peča s pridelovanjem cikorije, pa mi je na podlagi dolgoletnih izkušenj zatrdil, da ni tega nikdar opazil. S teoretičnega stališča se prehod grenke cikorijske snovi iz mleka v surovo maslo ne da tajiti, kakor tudi ne prehod iz krme v mleko, in zato naj bodo kmetje pri krmljenju cikorije previdni. Cikorijski listje se krmi živini v onih delih Avstrije, kjer se prideluje cikorijska korenina. Mnogo se ga skrmi tudi v Srednji in Spodnji Štajerski, kjer se cikorija prideluje za krmo. Kot dežele, v katerih se prideluje cikorija za krmo na veliko, lahko navedemo še Francosko, Belgijo in Angleško.

Razen listov se lahko krmijo tudi cikorijske korenine, vendar je ta vrsta živinske krme manj razširjena in znana. Redilna vrednost korenin in prebavnost njihovih redilnih snovi izhaja iz sledečih števil, posnetih iz 12. izdaje Hitschmannovega „Vademecuma“:

Voda	najmanjša množina	—
	najvišja	—
	srednja	75.8 %
Suhe substance	najmanjša	20.8 "
	najvišja	28.0 "
	srednja	24.2 "
Dušičaste snovi (surovi protein)	najmanjša	0.9 "
	najvišja	1.25 "
	srednja	1.1 "
Etrovega ekstrakta (surove tolsče)	najmanjša	0.1 "
	najvišja	0.5 "
	srednja	0.3 "
Ekstraktih snovi brez dušika	najmanjša	17.6 "
	najvišja	23.3 "
	srednja	20.3 "
Lesenega vlakna	najmanjša	0.9 "
	najvišja	1.8 "
	srednja	1.3 "
Pepela	poprečno	1.2 "
Redilno razmerje		1:19
Prebavnost dušičastih snovi		70 %
	(ekstraktih)	90 "
Pri poprečni prebavnosti znaša množina:		
Prebavnih dušičastih snovi	najmanjša	0.6 "
	najvišja	0.9 "
	srednja	0.8 "
Prebavnih ne dušičastih snovi	najmanjša	15.8 "
	najvišja	21.0 "
	srednja	18.3 "

Cikorijske korenine imajo več surove tolsče in nedušičastih ekstraktih snovi, toda ravno toliko dušičastih snovi kolikor pesa in sladkorna pesa. Grenkoba, ki je v koreninah, se živadi iz kraja upira. Kakor zeleni listi se lahko krmijo tudi korenine pred vsem molzni živini, dalje ovnom in molznim ovcam, v malih množinah (1 do 1.5 kg na dan) tudi konjem. Konjem se dajejo samo v ta namen, da pospešijo njihovo prebavo in ohranijo njihovo kožo svetlo in zdravo.

Samo po sebi se razume, da se smejo krmiti samo čiste in zdrave korenine.

Z ozirom na veliko množino ogljenih hidratov se iz surove cikorijske korenine lahko izdeluje tudi špirit. Razen tega je Stein že leta 1908 opozarjal na to, da so zelo dobro izhodišče za dobivanje sadnega sladkorja.

Najvažnejši in gospodarsko najbolj pomemben način porabe cikorijskih korenin je njih poraba kot dodatek k kavi. Nadomestek, dobljen iz cikorijske korenine s sušenjem, praženjem in mlenjem, se odlikuje z veliko zmožnostjo barvanja, množino innlina in sladkorja, z brdko grenkim okusom in z vplivom na prebavila. Živci so, nasprotno s pravo kavo, pred njo varni; redilne vrednosti nima. V zadnjem času se zdi, da priljubljenost cikorijske kave pojema.

Razen kot nadomestek kave se baje da cikorijska korenina vsled svoje, sladke podobne kemične sestavine, porabi tudi za izdelovanje prevrete, dobremu pivu podobne pijače.

Pride še.

Dolžnost kmetovavčeve odgovornosti in praktična vrednost njenega zavarovanja.

Napisal Alfred Wittmann, Gradec.

Ponatisek dovoljen samo z dovoljenjem avtorja.

„Dolžnost odgovornosti“ je ona dolžnost povrniti škodo, ki jo postava za vsakogar določa (postavna dolžnost odgovornosti), od te se mora ločiti ona odgovornost ali jamstvo, poročstvo, ki ga kdo prevzame s kako posebno pogodbo (pogodbena odgovornost ali jamstvo).

V naslednjem se bomo pečali le s postavno odgovornostjo, ki je veljavna brez posebnih pogojev za vse ljudi in jo hočemo imenovati kratkoma „odgovornost“.

Najvažnejše postavne določbe o odgovornosti obsega „splošni državljanski zakonik“ v svojem 30. odstavku „o dolžnosti povračila škode in zadoščenja“.

Po § 1295 ima vsakdo pravico, zahtevati od onega, ki mu je prizadjal kako škodo, povračilo škode, ki mu jo je zakrivil.

Kriviča se v § 1294 splošnega državlanskega zakona utemeljuje z nepostavnim dejanjem ali nehanjem, s spregledom vsled zakriviljenega neznanja ali vsled pomanjkanja potrebne pozornosti ali potrebne marnosti.

Po teh določbah je vsakdo odgovoren za škodo, in sicer za celo in vsako škodo, ki je nastala vsled njegove lastne krivde, vsled njegovega nepostavnega dejanja ali nehanja, vsled spregleda, nepozornosti, kaznjive nevednosti i. t. d.

Pri tem se po § 1297 o. d. z. meni, da vsakdo, ki ima pamet, lahko ima in pokaže toliko pridnosti in pozornosti, kolikor se je ob navadnih lastnostih lahko rabi.

Vedno pa ne zadostuje nikakor ona pozornost, ki jo kažemo navadno sami, ali večina drugih ljudi; nasprotno se večkrat lahko zahteva največja možna mera pozornosti ob navadnih zmožnostih (ki je v katerem slučaju možna) in če te pozornosti ni, inamo spregled in smo postavno obvezani povrniti škodo, ki je nastala vsled tega. V mnogih slučajih mora oni, ki je trdil, da mu je bilo razvijanje te pozornosti nemogoče, to tudi dokazati.

Kako velike so nevarnosti, ki jih nalaga ta dolžnost odgovornosti, se vidi tudi iz § 1311 o. d. z., ki pravi:

„Samo slučaj zadene onega, v čegar možnosti ali osebi se je dogodil. Če pa je kdo slučaj zakrivil ali prestopil kako postavo, ki skuša zabraniti slučajno škodo, potem je odgovoren za vso škodo, ki se razen tega ni zgodila.“

Kdo lahko v resnici reče, da pozna vse predpise, ki prihajajo v poštev za njegovo osebo, njegovo lastnino, delo, podjetje i. t. d., da jih razume, da si jih je vedno svest in da jih tudi vedno izpolnjuje. Opozorjam samo na kazenski zakonik, trgovski in obrtni red, postavo o živinskih kugah, sanitetne postave, postave o logarstvu, varstvu polja, vodne zakone in odredbe, postavo o živilih, mnoge stavbinske in policijske, posebno pa prometne predpise i. t. d.

Vsak tak predpis, varnostna ali policijska odredba pomenja poostreje odgovornosti v smislu § 1311 spl. drž. zak. pri neznanju, nevršenju ali prestopku teh določb. Skoro vsak varnostni predpis korenini namreč v nesrečah in

izkušnji ob prejšnjih slučajih; pokazalo se je, da pazljivost ali pozornost, ki se pričakuje v § 1297 spl. drž. zak., pri nenavadnih nevarnostih ni zadostna in da se mora torej, da se preprečijo nesreče, v določeni smeri predpisati večja pazljivost; pokazalo se je, da se je iz komodnosti ali dobičkarije pozornost, ki jo zahteva § 1297, neprimerno mnogokrat prezrla ali neupoštevala, ali, da je brez posebnih predpisov velika nereditnost (n. pr. promet) ali pa, da postanejo udeleženci šele s posebnimi predpisi pozorni na posebne nevarnosti (v raznih obratih). Iz tega izhaja, da predpisane odredbe nikakor niso umljive same po sebi, da je torej zelo lahko grešiti proti njim.

Varnostni predpisi prepovedujejo pogosto danes to, kar je bilo včeraj še dovoljeno; ena edina nesreča, na možnost katere doslej še ni nihče mislil, lahko povzroči, da dobijo vsi podjetniki nove predpise. — Gorje podjetniku, ako mu, dasi brez njegove krivde, ostane eden ali drugi teh predpisov neznan. — Če se zgodi pri njem kaka nesreča, je na vsak način odgovoren za vso škodo, če ni izvršil kakega varnostnega predpisa.

Nepregledno vrsto komplikacij pa dobimo, če pridejo poleg lastne osebnosti v poštev še razmere posestnika, službodajavca, podjetnika in živinorejca, kar se godi pri vsakem kmetovavcu in živinorejcu.

Vsak posestnik stavb ali zemljišč je v vedni nevarnosti, da bo moral povrniti škodo, ki se je zgodila v njegovem posloplju, oziroma na njegovem zemljišču in sicer:

Vsled opeke ali štukature, cvetličnih loncev ali oken, ki padejo s posloplja (§ 1318 o. drž. zak.); če ne postavi svarilnih tabel, če je hiša poškodovana, streha majava ali grozijo lavine (§ 380 kaz. zak.); če sploh ne potrosi (ali ne dovolj) trotoarja, kadar je sneg ali led; če ne razsveti dovolj stopnic ali jih ne vzdržuje; če ograj ni ali so pomanjkljive; če so pota nehodna, kleti odprte, jame slabo pokrite (tudi studenci); če ploti (posebno iz bodeče žice) ne odgovarjajo veljavnim predpisom (§ 481, oziroma 335 kaz. zak., stavbeni in policijski predpisi).

Kot službodajavec in podjetnik pa ni odgovoren samo za lastno prezretje in lastno krivdo, ampak pogosto tudi za krivdo svojih poslov in nameščencev, uslužbencev, neredko celo za škodo, ki so jo naredili tretjim, to je pri obratu ne udeleženi osebami.

Če je kak obrat posebno nevaren, zahteva posebno pazljivost nele pri nastavljanju uslužbencev, ampak tudi pri nadzoru. Najmanjši spregled je po § 1315 spl. drž. zak. tukaj zadosten za krivdo, ki se pokaže v tem, da se pri izbiri oseba ni dovolj pazilo na „sposobnost“ ali da se osebe ni dovolj in trajno nadzorovalo. Tako nastane v zvezi z drugimi postavnimi določbami dolžnost povrnitve škode, ki se je osobju zgodila pri vršenju obrata ali od oseba v obratu tretjim osebami.

V tem oziru grozijo ravno kmetu izredno velike nevarnosti. Splošno znano dejstvo je, da se v kmetijskih in logarskih obratih vsled znanega pomanjkanja delavskih moči ob času najnujnejšega dela večkrat v sili najamejo ljudje z manjšo inteligenco, s kako telesno napako ali pa še zelo mladi. Tukaj je pač zelo lahko umljivo, da take osebe lahko same v obratu ponesrečijo ali povzročijo škodo tretjim, v obratu ali izven njega stoječim osebami. Taka škoda pa je velika nevarnost za službodajavca, ki je odgovoren in prisiljen za povrnitev škode, ki jo zahtevajo navadno ponesrečenci sami ali njihovi svojci ali pa potom regresa bolniške blagajne, delavske zavarovalnice proti nevarnostim ali druge oskrbovalne naprave, ki zahtevajo z ozirom na § 1315 spl. drž. zak. povrnitev škode od službodajavca.

Pri rabi raznih ostrih, konicastih in težkih orodij, pri delu z reznimi in mlatičnimi stroji, pri reji in oskrbi plemenske in druge živine, pri občevanju v škednjih, parmah in hlevih, ki so navadno prenapolnjeni z najrazličnejšim orodjem in dostopni samo po lestvah in stopnjicah, pri težkem delu na polju in v gozdu se nam pač ni treba čuditi nad tako pogostimi nezgodami, za katere je potem odgovoren službodajavec ali lastnik stavbe ali zemljišča.

Posestniku ali službodajavcu je skoro nemogoče vedno in dnevno nadzorovati vse orodje in varnostne naprave in pregledovati, ali je orodje stroji i. t. d. v takem stanju, da je vsled njega

vsako oškodovanje nemogoče. Zaradi tega je neizmerno dalekosežna zahteva onega predpisa, ki določa, da mora službodajavec varovati svoje nastavnice pred vsako škodo na zdravju in telesu, kolikor je to mogoče vsled narave dela ali posla.

Tudi pri največji pazljivosti se lahko zopet in zopet dogodi kaka nesreča, pri kateri se niti ne da določiti, kje tiči krivda; tako pa je tudi umljivo, da se od službodajavca zahteva vedno več odškodnin; novejša pravosodja, ki se opira vedno bolj na razloge pravičnosti in socialne primernosti ko na postavo, take zahteve naravnost podžiga.

Za današnje velikanske prometne razmere in moderno umevanje dolžnosti lastnika in podjetnika imamo namreč postavo, ki že davno ni več časa primerna (spl. drž. zak. iz leta 1811!). Da pa se vendar ustrezne potrebam in zahtevam novega časa, se iščejo v postavi določbe, na katere nekdanji postavodajavec niti mislil ni.

Utemeljivte postavbe kakor: „že sama lastninska pravica na objektu, čegar nevarnost gre nad običajno mero, utemeljuje dolžnost povračila škode za lastnika“; „... da je podjetnik odgovoren za vsako prekoračenje normalne, neodvratne nevarnosti...“; pravično in primerno je, da oni, ki ima dobiček iz kake gospodarske uredbe, odgovarja in jamči tudi za škodo, ki nastane iz nje“ nas nikakor ne smejo presenetiti in tudi dobri juristi danes ne morejo naprej povedati, kako bo stvar, ki je na videz popolnoma prozorna in jasna, pri sodnji iztekla. Višek pa je v tej stvari vsekakor dosežen s sledečo razsodbo, ki se je izrekla pred nedavnim: „Oni, ki ima od kake stvari ali kakega podjetja dobiček, mora trpeti tudi škodo v tem interesnem krogu in pri zasledovanju svojih koristi, kakor pravi že stari pregovor: kdor ima dobro kapljico, naj ima tudi bridko. Saj ima vsak posestnik možnost, da lahko z zavarovanjem proti odgovornosti prevale škodo na druge. Življenje in zdravje stotisočev, ki gredo vsak dan po cesti ne za zabavo, ampak za svojim zaslužkom, je pač vredno tako malo žrtev kakor je zavarovalna premija.“

Današnji sodnik zahteva torej naravnost zavarovanje odgovornosti, da bi potem lahko sodil z bolj mirno vestjo. Take razsodbe lahko seveda imenujemo preveč proste ali hipermoderne, toda računati moramo z dejstvom, da pomenijo za prizadete navadno veliko škodo, če že ne naravnost gospodarski polom.

Najhujše so menda obveznosti, ki izhajajo vsled tega, da ima kdo živali, kakor konje, bike, govedo, svinje, pse, sploh različne domače živali. Neverjetno strogo se tolmači § 1320 spl. drž. zak., ki nalaga vsakemu lastniku živine, da jo mora pravilno spraviti. Še pred nedavnim je najvišje sodišče razsodilo, da se tolmači ta paragraf tako, da mora biti živina tako spravljena, oziroma zaprta (pripeta), da ne more nikomu napraviti škode. Obtoženec mora vedeti, da se v živalih pojavijo nagoni, ki jih ni mogoče vedeti naprej in ki se ne dajo kontrolirati.

Že iz samega dejstva obškodbe se sklepa, da bi se ne zgodila, če bi bila živina primerno spravljena in nadzorovana.

Zgled: skozi mesto Maribor ženejo bika; ko ga ženejo v ozki ulici mimo neka trgovine, se odpre železni roló trgovine s tako silo in truščem, da se bik tega nepričakovanega ropota prestraši, zaleti v izložbo neke trgovine in naredi precejšno škodo. Oškodovanec zahteva od lastnika bika povrnitev cele škode; lastnik dokaže, da je poveril vodstvo bika dvema močnima in izvedenima hlapcema in sodnijski izvedenci potrdijo, da je po celi deželi navada, peljati bike na ta način. Vkljub temu se lastnik obsodi na povrnitev cele škode z utemeljitvijo; „vsak lastnik živine mora vedeti da lahko po večjih krajih naenkrat nastane kak trušč, ki živino preplaši. Zato je njegova dolžnost, da poskrbi vse potrebno, da živina v takem slučaju ne more narediti nobene škode. Če pa je lastnik to iz štedljivosti opustil, je odgovoren za vso škodo, ki je nastala vsled tega.“ (§§ 1295, 1297 in 1320 spl. drž. zak.).

Mnogi kazenski slučajji zaradi neosvetljenih ali brez nadzorstva puščenih vozov, zaradi kršenja voznih predpisov, pasjega zapora, psov, ki so se strgali z verig in enakih slučajev so dovolj znani. Kako nevarna in neprijetna je postava o živinskih kugah, to se je pokazalo v zadnjem času pri sli navki (kugi na gobcih in parkljih).

Če so bile kake slabe ali nevarne lastnosti katere živine lastniku že od prej znane, je od-

govoren na vsak način; § 391 kazenske postave pravi namreč: „Vsak lastnik domače živine kakoršne si koli vrste, od katere je znana kaka slaba ali nevarna lastnost mora vedno, najsi je že doma ali jo rabi izven doma, poskrbeti za to, da ne more nihče biti oškodovan. Sicer znači njegovo nehanje prestopke...“

Če se za gonbo strojev rabi elementarna ali živinska moč, je kmetovavec prisiljen svoje delavce zavarovati pri delavski zavarovalnici proti nevarnostim. S tem je zvezana ponovna, kakor kaže izkušnja, zelo dalekosežna dolžnost odškodovanja po določbah §§ 45 in 47 postave o zavarovanju zoper nezdode.

Po odloku najvišjega sodišča zadošča vsak prestopke § 335 kazenskega zakona za utemeljitev velike krivde v smislu § 45 postave o zavarovanju zoper nezdode, tako da pride delodajavec pri vsaki hudi telesni poškodbi svojega uslužbenca v nevarnost, da bo delavski zavarovalnici zapadel pri regresu.

Višina odškodnine se ravna po velikosti telesnih poškodb. Po določbah §§ 1325 do 1327 spl. drž. zak. se morajo poškodovancu na telesu povrniti stroški za zdravljenje, zaslužek, ki ga je izgubil in ki ga še bo, dalje se mu mora dati razmeram primerno veliko plačilo za bolečine; če dotičnik umre, se mora njegovi vdovi in otrokom, večkrat tudi starišem in celo drugim osebami povrniti vse, kar so zaradi tega izgubili in ž njim izgubili.

Da so te odškodnine v današnjih draginskih in pridobinskih razmerah vse drugačne ko kdaj prej, to je lahko umljivo; tudi je znano, da so v tej stvari zahteve večkrat neizmerno velike in da se pri takih prilikah, kakor se pravi, „veča apetit z jedjo“. Zelo nedoločena je tudi „razmeram primerna odškodnina za bolečine“, ki se v takih slučajih zahteva in ki jo sodniki večkrat v neprimerno veliki višini priznajo.

Višina odškodnine je odvisna od sodnikov in ni nikjer določena. V začetku je bila taka odškodnina nad 5000 K tudi pri hudih poškodbah in dolgotrajnem zdravljenju zelo redka, v zadnjem času pa so se pogosto priznale odškodnine v znesku 20.000, 30.000 K in še več, pri čemer se je oziralo na premoženjske razmere krivca, poškodovanca in višino krivde. Da bi se enaka zloraba onemogočila, se je pozneje v celi vrsti razsodb najvišjega sodišča izrazilo mnenje, da se v tej odškodnini ne sme iskati vir obogatitja in da ne sme socialnega položaja oškodovanca bistveno spremeniti. S tem pa je zopet v nasprotju ena najnovejših razsodb najvišjega sodišča, ki pravi, da je višina odškodnine za bolečino „popolnoma neodvisna od premoženjskih razmer krivca in oškodovanca, ampak da se ravna samo in edino le po dolgotrajnosti in velikosti bolečin“. (S to razsodbo se je nekemu finančnemu stražniku priznala odškodnina za bolečine v znesku 20.000 K, kakor jo je zahteval.)

Ker v tej razsodbi najvišjega sodišča ni niti z eno besedo omenjeno merilo, po katerem je določil velikost in dolgotrajnost bolečin in priznal odškodnine 20.000 K in ker se sploh izrekajo razsodbe, ki nasprotujejo ena drugi, danes ne more noben jurist odgovoriti na prašanje, po čem se ravna višina odškodnine za bolečine in torej tudi v nobenem slučaju ne more niti približno povedati, kako velika se bo prisodila.

Tudi ne smemo pozabiti omeniti, da se danes vsled socialnega pouka in poučenosti v primeri s prejšnjimi časi zahtevajo odškodnine, ki so postavno upravičene, v zadnjem času pa se naravnost strašno množijo slučajji, v katerih se — vedoma ali nevedoma — zahtevajo odškodnine, ki v postavi niso določene. V dobri veri se odškodnine ne zahtevajo vedno; mnogo je ljudi, ki se sicer pošteno preživljajo, ki pa pridejo takoj vedoma z neopravičenimi zahtevami po odškodnini, kakor hitro se jim je zgodila kaka škoda.

Posledice se navadno pretiravajo ali celo simulirajo; v tej stvari je postala posebno v zadnjem času sloveča takozvana „traumatična neuroza“.

Sredstvo, ki je za izsiljevanje odškodnine vedno bolj priljubljeno, s katerim se skuša ta ali ona popolnoma neosnovana odškodnina doseči, je tožba na podlagi zakona o ubožnih. Na ta način ne more tožitelj čisto nič izgubiti, pač pa dobiti; obtoženec, ki ni zavarovan, pa ima lepo bodočnost, da žene kak nesiguren proces skozi vse instance in prenese vse razburjenje, ki je s

tem spojeno, če nazadnje tožbo dobi, ima samo to zavest, da bo sam moral plačati vse velikanske stroške, ker njegov nasprotnik nič nima. In ti stroški lahko znašajo kar cele tisočake. Zato je marsikdo, dasi si je svoje pravice dobro svest, prej pripravljen plačati 1000 do 2000 K, ko pa se izpostavlja skrben in razburjenju.

Kolikokrat se je že zgodilo, da so velike skrbi in razburjenje, ki ga je prestal tak posestnik v procesu za svoje premoženje in naravnost za svojo eksistenco, zdravje takega nezavarovanega a za odškodnino toženega posestnika popolnoma podkopale, tako da je poleg gmotne škode imel še škodo na zdravju, ki se v številkah niti ne da izraziti!

Zavarovanje je potrebno že za to, da se obranimo nepostavnih in neopravičenih zahtev po odškodnini. Praktična vrednost takega zavarovanja se kaže torej in že danes priznava vsestransko kot bramba in varstvo pred občutnimi, večkrat naravnost katastrofalnimi gmotnimi žrtvami; razen varnosti pred škodo se zavarovancu v takem slučaju zagotovi tudi notranji mir.

S prevzetjem zavarovanja se zavarovalnica obveže, da bo zavarovancu povrnila vsa plačila odškodnin, ki jih mora zavarovanec v svoji navedeni in predlagani lastnosti plačati vsled določb državlanskega zakonika, postavne regresive dolžnosti proti bolniškim blagajnam, delavskim zavarovalnicam proti nezgodam in drugim oskrbovalnicam, na podlagi varnostnih ali policijskih predpisov, sploh vseh avstrijskih določb glede poškodbe, smrti ali škode na zdravju oseb. Razen tega plača zavarovalnica stroške eventualnega civilnega procesa in v kazenskem postopanju zagovornika.

Pri poškodbah oseb se povrne cela odškodnina do najvišje, v polici naznačene višine, tako da zavarovanec ni prav nič udeležen.

Za primerno, v tarifu določeno doplačilo se zavaruje tudi poškodba tujega imetka do zneska 10.000 K s pridržkom, da mora zavarovanec plačati 20%, najmanj pa 20 K.

Tako zavarovanje se najbolje sklene pri prvi avstrijski splošni zavarovalnici za nezgode, ki je najstarejša, dobro utemeljena, najbolj zmožna in zaupanja vredna zavarovalnica te vrste v Avstriji.

Po njenem tarifu se določi temeljna premija za zavarovanje proti odškodninski obveznosti kmetijskih in gozdarskih obratov po površini zemljišča. Pri gospodarstvih, ki so velika do 100 oralov, znaša premija pri največji zavarovani svoti 30.000 K za vsako ranjeno ali usmrčeno osebo in 100.000 K za slučaj, če ponesreči več oseb, pri 10 oralih in 10 let veljavni pogodbi na leto čistih 16 K, za nadaljnjih 10 ha pa 4 K več. Za 25 odstotno doklado se zavaruje tudi poškodba tuje lasti. Vse te premije pa se znižajo za 25%, če v gospodarstvu ni strojev, ki bi se gonili z elementarno ali živalsko močjo.

Če ima torej kmet 19 ha (96 mernikov) in se hoče pri tej zavarovalnici zavarovati proti obvezni odškodnini, mora plačati na leto 25 K.

Predaleč bi nas zavedlo, če bi dajali še druge primere zavarovanja. Kdor se hoče zavarovati ali se za stvar sploh zanima, temu da drage volje ustmena in pismena pojasnila (pazite na adresi!) „General-Agentenschaft Graz der Ersten Österreichischen Allgemeinen Unfall-Versicherungs-Gesellschaft“, Graz, Herrngasse 28 („Generalhof“ prej „Thonethof“).

Iz razprav osrednjega odbora c. k. kmetijske družbe na Štajerskem.

756. seja dne 12. marca 1912. Začetek ob 10. uri popoldne.

Navzoči so sledeči gospodje: ekscelenca načelnik Edmund grof Attems, drugi podnačelnik Roman Neuper, vladni zastopnik dr. V. Negbauer in zastopnik deželnega odbora Franc Hagenhofer, 14 odbornikov osrednjega odbora, med njimi Robič in Thaler; zapisnikar glavni tajnik Juvan.

Opravičilo se je 8 odbornikov.

Načelnik konstatira sklepčnost ter otvori sejo; zapisnik o zadnji seji se vpošlje okoli vsakomur vpogled.

Nato poroča načelnik, da je po sklepu O. O. z dne 13. februarja 1912 pregovoril prvega podnačelnika gospoda pl. Plessinga, da ne odloži svojega mesta; Plessing je sicer sklep zadnje

seje zelo razveselil; ni se mu pa mogoče udeležiti današnje seje, ker biva izven Gradca v zdravilišču. Ves odbor z načelnikom izrazi veselje nad tem, da se je posrečilo Plessinga tako daleč pregovoriti in to res izredno delavno moč obdržati v okrilju osrednjega odbora.

Nato se je razpravljalo 1. o prošnji občine Dobrna, Vojnik, Lemberg, Petrovče, Šmarje p. J. in Tinsko za povišanje sejmskih pristojbin in se sklenilo, da se prošnje radi danih razmer priporoče v ugodno rešitev.

2. O predlogih O. O. in podružnic glede odlikovanja nekaterih članov po 89. občnem zboru.

3. Nato se vrši razprava o predlogih iz podružnic za občni zbor; predloge, pri katerih ni potreba debate pri občnem zboru, bo rešil najkrajšim potem osrednji odbor sam ter obvestil dotične podružnice. Na dnevni red 89. občnega zbora pride 80 predlogov.

4. Občine Slatinski dol, Špičnik, Svečina, Gornja Sv. Kungota, Vrtilče, protestirajo zoper novo ustanovitev podružnice pri Sv. Juriju ob Pesnici.

Poročavec odbornik Thaler prečita najprej tozadevne protestne dopise navedenih šestih občin in omenja, da nova podružnica ne bo zbujala samo nevolje omenjenih občin, ampak, da bo podružnica v Sv. Juriju ravno radi tega zelo težko prospevala; bilo bi torej dobro, da bi se sklep O. O. z dne 12. novembra 1911 razveljavil in bi se novoustanovitev podružnice za Sv. Jurij ob Pesnici ne predložila občnemu zboru. Pl. Seutter pojasni temeljito razmere in navede tudi vzroke, ki so bili merodajni pri ustanovitvi podružnice; govornik pripozna sicer zasluge v prospeh šentiljske podružnice, v kojem delokrogu in okolišu se snuje nova šentjurska podružnica, govornik pripozna tudi zasluge načelnika gospoda Reppniga za procvit šentiljske podružnice; vendar se pa nikakor ne strinja s predlogom, da bi se prvotni sklep O. O. odbora glede novoustanovitve šentjurske podružnice razveljavil; kajti če se podružnica vendar le ustanovi, dobi družba novih članov, ki bi se sicer nikdar ne priklopili organizaciji. Sicer pa protestira samo 9 oseb, do čim šteje nova podružnica 125 članov, število, ki dovolj jasno jamči za podružničin obstanek.

Tudi O. O. Zweifelner podpira ta izvajanja in zagovarja stvarno prvotni sklep osrednjega odbora; protesta šestih občin torej ne smatra za merodajnega.

Končno izjavi načelnik, da ni mogoče glasovati o poročevalčevem predlogu, ker je mnogo manj članov O. O. navzočih kakor jih je bilo tedaj, ko se je sprejel prvotni predlog in ko se je glasovalo glede drugih predlogov, ki se imajo predložiti 89. občnemu zboru; razveljavljenje sklepa glede novoustanovitve podružnice Sv. Jurij ob Pesnici se pa mora proglasiti vsaj od tako velikega ali večjega števila odbornikov, kakoršno ga je bilo sprejelo.

Načelnikova izjava se vzame na znanje.

5. C. k. vrtnarska družba prosi za 2000 K podpore za svojo strokovno šolo v letu 1913.

Načelnik predlaga, da se ta prošnja priporoči vladi v odobritev.

Predlogi: O. O. Klammer poroča, da c. k. deželna finančna oblast kmetijskim izvedencem daja nalog, da odgovarjajo na splošna prašanja, kakor glede čistega doneska na 1 ha, ki imajo veljavo za celo dotično okrajno glavarstvo. Ker pa je taka izjava zelo težka, da večinoma nemogoča, izjava namreč, ki bi odgovarjala resnici, predlaga govornik, da se naj naprosi c. k. finančno ministrstvo, da vpliva na podrejene mu urade, da na kmetijske izvedence ne stavijo več takih splošnih prašanj. II. podnačelnik Neuper podpira ta predlog, ki se na to sprejme.

Zvezi živinorejskih zadrug za pingavce se dovoli za pomladansko ogledovanje živine dne 4. maja t. l. 5 srebrnih kolajni; 3 srebrne kolajne dobe avstroogrski čebelarji ob priliki svojega 57. zborovanja v Bodenbachu.

Podružnici Šmihel nad Mozirjem se je dovolila podpora za nakup raznih kmetijskih potrebščin, ki se nameravajo izžrepati ob priliki podružničnega zborovanja in sicer 30 K, podružnici Vučja vas v enak namen 25 K in podružnici Murau en merjašček.

Glede prošnje od strani šolskega vodstva v Dornovi, da se mu dovoli brezplačno merjasec

in oven, je sklenil O. O., da se prej poižve, ali je od šolskega vodstva pričakovati, da se bo z živino pravilno ravnalo in da se bo živina porabila za pleme.

Zapisnikar prečita na to došle dopise, med njimi odlok c. k. namestništva glede podpor za mostne tehtnice iz izrednega fonda po 500 K za 20 prošenj iz vseh delov Štajerske; da se je Štefanu Korenu v Pokošah dovolilo 100 K iz državnega zaklada kot odškodnina za poginilo mu kravo; odlok z obvestilom, da se nakaže 13.000 K za pokritje poslovnih stroškov v pisarni, kakor obvestilo, da država iz gmotnih ozirrov denarno ne more podpirati poučnih potovanj; na znanje so se vzeli nadalje dopisi češkega kulturnega sveta, v katerem daja navodila za pokončavanje miši in zahvala višega zemljemerca E. Martinyja v Brežicah, obširno in natančno poročilo o podružničnem delovanju v Donnersbachu, informativno obvestilo c. k. namestnijske glede udeležbe na kuharski in gospodinjski šoli v Schärdingu, odlok c. k. finančne direktije štajerske glede podaljšanja termina za izvoz neobdačenih mlinarskih izdelkov.

Zapisnik zadnje seje se odobri in seja zaključí. Dan prihodnjega zasedanja se bo naznanil pismeno.

Ugodnosti gnojenja kulturnim rastlinam z umetnim gnojem, v vodi raztopnim gnojem.

Pravo vrednost gnojenja z umetnimi v vodi raztopljivimi gnojili pri kulturnih rastlinah spoznamo v bolj suhih letih. Če je dovolj zimske vlage v zemlji, se nam za pridelek ni treba bati; le tretja košnja detelje, luk in okopavine zahtevajo več vlage. Če hočemo imeti lep pridelek, jim moramo poskrbeti vlago. Zato jim moramo gnojiti z gnojili, ki so v vodi raztopna. To je posebno potrebno v prvi dobi vegetacije, da se rastline močno zakoreninijo in ustvarijo senčnato listje. Kdor premalo gnoji, trati kapital.

Za tako gnojenje potrebujemo na 1 hektar:

	repi	žit	krompirju	detelji
Superfosfata . . .	3—3½ q	3—3½ q	2—2½ q	3—3½ q
40% kalijske soli	2—2½ q	1½—2 q	2—2½ q	1—2 q
Čiljskega solitra	2—2½ q	1½—2 q	2—2½ q	

Repnega semena je jako malo, zato moramo z njim štediti. Zato so gospodarji letos še v prav posebni meri navezani na to, da podpirajo vegetacijo z zimsko vlago in izdatnim gnojenjem. S tem zavarujejo posevke pred poznimi mrazovi in si večji izdatek lepo povrnejo z večjim pridelkom.

Nadzornik Alfred Pettera.

Iz podružnic.

Št. 11j v Slov. gor. Tukajšnja podružnica c. k. kmetijske družbe je imela 4. minulega meseca svoj občni zbor. Podružničin načelnik gosp. Reppnig pozdravi mnogoštevilno došle; spomnivši se tudi umrlih članov v preteklem poslovnem letu, da besedo živinozdravniku iz Maribora, gospodu Königju. Govornik razpravlja na to o raznih živinskih boleznih kakor o telečji mrzlici, o svinjski kugi, rdečici, konjski koliki, o pomoči pri porodih in o naredbah nove kužne postave, ki imajo pomen za našega kmeta; za svoja izvajanja s' je pridobil živahno pritrjevanje poslušavcev. Član O. O. gospod Thaler poda na to poročilo o podružničnem delovanju v pretečenem letu 1911, iz kojega posnamemo, da je k podružnici pristopilo 38 novih članov; odstopivših 65 članov se je pridružilo na novo ustanovljeni podružnici pri Št. Jurju ob P.; podružnica šentiljska šteje torej končno 291 članov; imela je 6 odborovih sej, 12 potovalnih zborovanj in 2 občna zbora s poučnimi predavanji o raznih kmetijskih prašanjih; pri štirih zborovanjih so se izžrebavala razna kmetijska in gospodinjska orodja. Podružnica si je naročila 50.000 cepljenih trt, 1100 sadnih drevesc, 27.000 gozdnih drevesc in 300 obrambnih mrežic za sadno drevje, ki so se razdale za znižano ceno podružničnim članom; razen tega je razdelila podružnica 1 kg cepilnih tračkov, 400 drevesnih cepik, 600 vrbnih korenjačev in mnogo kmetijsko strokovnih poučnih spisov i. t. d. brezplačno; posredovala je nadalje nakup reznih škarij, cepilnih nožev, tablic za izžvepljanje sodov, tablic z vinsko postavo i. t. d. Podružnica je spravila nadalje v svoj okoliš 4 bike marijadvorske pasme, 5 merjascev požlahtnjene svinjske pasme po znižani ceni in 12 družin sulmodolskih kur brezplačno. Štirje posestnikiso dobili semena za napravo trajnih travnikov za polovično ceno. Podružničin inventar ponuja članom v porabo 36 trsnih škropilnic, 31 drevesnih škropilnic,

ZADRUGA.

Poročila Zveze gospodarskih zadrug na Štajerskem, r. z. z o. p.
Gradec, Franzensplatz št. 2.

I.

Poročila glede blagovnega prometa Zveze.

1.

Deželna vzorna klet v Eggenbergu.

Iz deželne vzorne kleti Zveze se prodajajo samo in edino le štajerska vina, katerih pristnost in izvirnost se izrečno zagotavlja. Vsa vina, ki so v kleti, so prišla od štajerskih producentov in se pred nakupom preiščejo in precenijo od posebne komisije, oziroma, če se zdi potrebno, se preiščejo tudi kemično:

Zveza ponuja sedaj iz deželne vzorne kleti vina po sledečih cenah in pogojih.

Vina v sodih od 56 litrov naprej, in sicer:

Letnik in vrsta	Cena za liter	Letnik in vrsta	Cena za liter
Bela vina iz leta 1911.	v	iz leta 1908.	v
Haloško	62	Jeruzalemska moslavina	74
Slovenjegoriško	62	Herzogberger	86
Završko	68		
od maja) Kumersko	68	Stara vina.	
naprej) Loibenberger	68	Jeruzalemska moslavina 1907	88
Turškoverško	70	Stadtberški rulandec 1907	90
Ljutomerska moslavina	76	Kaisersberški beli burgundec 1907	106
iz leta 1910.		Rdeča vina.	
Kaisersberger	64	Bizeljsko 1911	64
Ljutomerska laška grahovina	66	Konjiška Vinarija 1908	84
Kumerska moslavina	70	Sausaler Schilcher 1911	64
iz leta 1909.			
Stermška laška grahovina	70		
Eisenthirer muškator silvanec	90		

Vina v steklenicah po $\frac{7}{10}$ in $\frac{3}{8}$ litra, neobdačena. Izvirna polnitev deželne vzorne kleti.

Letnik	Vrsta s steklenico	$\frac{7}{10}$ litra	$\frac{3}{8}$ litra
	Bela vina.		
1908	Črešnjevka bela grahovina	120	70
1908	Ritoznojsko	120	70
1907	Pekrska renska grahovina	130	75
1907	Bebrovniški beli burgundec	130	75
1908	Eckberški traminec	150	85
1907	Stadtberški rulandec	150	85
1908	Poppenberški traminec	160	90
1907	Kaisersberški beli burgundec	160	90
1907	Jeruzalemski traminec	160	90
1907	Eichberška renska grahovina	220	120
	Rdeča vina.		
1907	Sulztalec portugizec	110	65
1908	Konjiška Vinarija	120	70
1907	Eichberger Cabernet	150	85
1907	" plavi frank	150	85

Cene so nastavljene pri sodih in steklenicah za neto kassa, plačljivo v Gradcu. Če se potrebuje kredit, so potrebne reference.

V posodi se manj ko 56 l ne pošilja; vse pošiljke gredo na stroške in nevarnost prejemnika.

Vsaka pošiljka se mora pred prevzetjem vestno pregledati, ker je uprava železnice odgovorna za eventualno škodo, ki se zgodi med prevažanjem. Na reklamacije se oziramo 14 dni po prejemu blaga.

Vina v posodi morajo, ko pridejo, ležati vsaj 8 dni v kleti; steklenice morajo ležati na mrzlem prostoru.

Če se vzame več vina, ponudimo posebne oferte.

2.

Žveplo.

Ventillato Trezza, najfinejša kakovost v bombaževih vrečah, po 25 kg, od našega skladišča v Mariboru ob Dravi, 100 kg za 21 K 50 v.

3.

Rafija.

Najboljša Majunga, od kolodvora v Gradcu, 100 kg za 80 K, cena nastavljena od kolodvora

v Gradcu, brutto za neto z vrečo vred, brez škonta, plačljivo v Gradcu.

4.

Cene za melasina močna krmila.

Ker so naše pogodbe, sklenjene za nizke cene, pri kraju, smo prisiljeni svoje cene nekoliko zvišati (od naših skladišč).

Zato ponujamo, dokler je kaj zaloge:

	Za 100 kg
Melaso iz palmovega jedrja in otrobov št. IV	K 16-60
Melaso iz palmovega jedrja št. I	17-60
" " " " in kokosa " št. II	17-80
Melaso z drožmi št. VI	18-90

Cene se razumejo od naših skladišč v Ljubnem, Gradcu in Račah, v 14 dnevih neto kassa brez vreče, ki jo zaračunamo s 60 v in vzamemo za isti znesek nazaj, če se nam v 4 tednih dobro ohranjena vrne v Gradec na južni kolodvor.

Če se vzamejo polovični vagoni, damo popusta 10 v pri 100 kg. Če pa se vzamejo celi vagoni, veljajo sledeče cene:

	Za 100 kg
Melasa iz palmovega jedrja in otrobov št. IV	K 15-70
Melasa iz palmovega jedrja št. I	16-75
" " " " in kokosa " št. II	16-95
Melasa z drožmi št. VI	18-

II.

Izkaz o kontokorentnem poslovanju Zveze gospodarskih zadrug na Štajerskem meseca januarja 1912. (Promet z denarjem in blagom).

A. Posojilnice.

Posojilnice	Konto vlog				Konto kreditov			
	Povračila vlog		Vloge		Kredit		Povračila kreditov	
	K	v	K	v	K	v	K	v
Stanje dne 31. decembra 1911	—	—	8,255.852	17	4,292.817	61	—	—
Promet januarja 1912	325.401	38	388.576	38	221.031	88	284.152	69
Skupaj	325.401	38	8,644.428	55	4,513.849	49	284.152	69
Proč vračila	—	—	325.401	38	133.422	69	—	—
Stanje dne 31. januarja 1912	—	—	8,319.027	17	4,292.696	80	—	—

B. Druge kmetijske zadrug in društva.

Kmetijske zadrug	Konto vlog				Konto kreditov			
	Povračila vlog		Vloge		Kredit		Povračila kreditov	
	K	v	K	v	K	v	K	v
Stanje dne 31. decembra 1911	—	—	2.798	94	1,310.985	43	—	—
Promet januarja 1912	20	80	2	60	1.256	20	13.926	44
Skupaj	20	80	2.796	54	1,312.241	63	13.926	44
Proč vračila	—	—	20	80	13.926	44	—	—
Stanje dne 31. januarja 1912	—	—	2.776	74	1,298.315	19	—	—

Ves promet posojilnih društev Zveze meseca januarja 1912 . . . . . K 1,219.162-33

Ves promet ostalih gospodarskih zadrug in društev meseca januarja 1912 . . . . . 15.206-04

Stanje vseh vlog koncem januarja 1912 . . . . . 8,321.802-91

Stanje vsega kredita " " 1912 . . . . . 5,528.011-99

Uvoz blaga v januarju 1912 . . . . . 276.840-20

Izvoz " " " 1912 . . . . . 153.627-73

Skupni promet meseca januarja 1912 . . . . . 430.467-93

Število pridruženih posojilnih društev koncem januarja 1912: 282.

Število ostalih pridruženih gospodarskih zadrug in društev koncem januarja 1912: 87.

III.

Zadružna vnovčevalnica živine pri Zvezi gospodarskih zadrug na Štajerskem.

Pregled ponudb in naročil.

Pozor!

Od Zveze gospodarskih zadrug na Štajerskem ustanovljena posredovalnica za prodajo plemenske

in rabne živine priobčuje spiske ponudb in zahtev za plemensko in rabno živino (govedo, svinje, ovce, koze), da lahko stopijo zainteresirani med seboj v direktno tržno zvezo.

Niti kupec niti prodajavec nista s svojo prijavo obvezana, da bi morala živino prodati ali kupiti le s posredovanjem Zveze; to jima je popolnoma prepuščeno na prosto roko.

Delovanje posredovalnice in prejem ponudeb sta popolnoma brezplačna. Pač pa morajo vsi, ki se poslužujejo Zvezine posredovalnice, Zvezi nemudoma naznaniti, če so pripravljeno živino že prodali ali iskano kje drugje kupili.

Posredovalnica ne prevzame za pravilnost podatkov v ponudbah in glede zanesljivosti in poštenosti pozameznih strank nobene odgovornosti. Kupcem se priporoča, naj vprašajo z dopisnico, ali je živina še na prodaj, predno se peljejo k ponujavcu.

Zaradi formularjev za prijave in sploh vseh stvari, ki zadevajo označeno posredovalnico, naj se zainteresirani obrnejo naravnost na Zvezo gospodarskih zadrug v Gradcu, Franzensplatz 2/I.

Živinski sejmi v Gradcu meseca aprila in maja 1912.

Sejmi z rogatino: 4., 11., 18. in 25. aprila in 2., 9., 15., 22. in 30. maja.

Sejmi z malo klavno živino: 4., 12., 19. in 26. aprila in 3., 10., 17., 24. in 31. maja.

Konjski sejem: 4. aprila in 2. maja.

Ponudbe:

Zadruga za vnovčevanje živine v Lebringu in okolici proda: pingavskega bika, 2½ leta starega, lepo raščene, že vpreženega, kakih 700 kg težkega in z državnim darilom premirane, za 700 K; brejo marijadvorsko telico, 350 kg težko, za 360 K. Oba se lahko ogledata pri Antonu Vollmannu v Gornjem Tilmiču. Nadalje več parov vprežnih volov razne velikosti. Vpraša se naj pri poslovodji zadruga Janezu Holzerju v Gralli pri Lipnici.

Matija Poklic v Dobrinju pri Žetalah, proda 2 napol pitana vola, težka približno 1000 kg, 100 kg za 90 K.

Jernej Pongračič v Dobrinju pri Žetalah proda dva pitana vola, težka približno 1000 kg za 840 K

Uprava kopališča Steinerhofs pri Kapfenbergu na Štajerskem, odda prasce, prašičke in prašičice križane pasme Yorkshire × žlahtna svinja; 1 kg žive teže stane 1 K 50 v.

Ignac Salfellner v Dirnsdorfu, pošta Kammern, proda plemenskega bika, murodolca, z dokazanim rodovnikom, 2 leti starega, 650 kg težkega, 100 kg za 110 K.

Zaupnik nadučitelj Sotošek v Žetalah pri Rogatecu naznanja 3 pare pitanih volov in 4 pare napol tolstih za pleme na prodajo.

Prva koroška zadruga za vnovčevanje živine v Labodski dolini, v Wolfsbergu na Koroškem, naznanja, da ima na razpolago vole za vprego in pitanje.

Alojz Wiedner, posestnik pri Sv. Juriju, okr. Radgona, proda 16 mesecev starega in 400 kg težkega pingavskega bika, 100 kg za 100 K; izbere se lahko izmed dveh enako starih.

Simon Gasterer, po domače Kirschbaumer v St. Lambrechtu proda dva pitana marijadvorska vola, 1500 kg težka, za 1440 K.

Janez Kazianer, župan v Nestelbergu, pošta in železniška postaja Heimschuh, proda zaradi pomanjkanja prostora nad 500 kg težko čistopasemsko pingavsko kravo, brejo s četrtim teletom, pripušeno 20. julija 1911, lepo raščeno, brez napak in dobro za vprego, za 430 K. Mešetarji so izključeni.

Naročila:

F. Gross, graščina Brandhof, pošta Studenci pri Mariboru ob Dravi, kupi 10 montafonk.

Prosimo, da se pri ponudbah živine navede po možnosti živa teža in cena.

Prijave za prodajo in nakup se priobčijo samo trikrat, če se nismo pismeno drudače pogodili.

Superfosfati

rudninski in živalski so najzanesljivejša in najcenejša fosfornata gnojila, ki so se obnesla v vseh vrstah zemlje. Vsebinska strogo zajamčena. Najzanesljivejše sredstvo, da si senožeti hitro spet opomorejo, da pridelana krma dobi potrebno množino fosfornatih snovi (soli).

Superfosfat

povzroča pri žitu (silju) in sočivju, da se zrnje razvije popolnoma, da vsi sadeži, torej tudi krompir, repa i. t. d. pridobé na tečnosti in žlahtnosti. Razen tega ponujajo amonijakove, kalijeve in solitne

superfosfate

vse tovarne za umetna gnojila, trgovci in kmetijske zadruga in kmetijske družbe :: :: :: :: 1-12

Centrala: PRAGA, Příkopí 17.

Oznanila v „Gospodarskem Glasniku“ dosežejo pri veliki izdaji največjo razširjatev.

Jajca za nasad

od čistih, večkrat premiranih kokoši in rac. Zahtevajte cenik o najbolj premirani perutnini, kuncih, golobih, psovich i. t. d. Perutinarstvo „Edelweiß“, Valašské Meziříčí, Moravsko. 198-2

Oznanila

„Gospodarskem Glasniku“ dosežejo pri veliki izdaji največjo razširjatev.

Vsaka kmetovavec

se pouči o za njega neizogibnem

jamstvenem zavarovanju

— obrata in o zavarovanju —

proti nezgodam

za sebe in svoje osobe pri

Prvi avstrijski splošni zavarovalnici proti nezgodam na Dunaju.

GLAVNO ZASTOPSTVO V GRADCU, HERRENGASSE 28 (GENERALHOF).

Varnostni zaklad nad 30.000.000 K.

Izplačanih premij nad 57.000.000 K.

155-12

Tovarna za gumijske izdelke „Elbe“
Dunaj, IX., Frankgasse 1.

Ce potrebujete

trake za cepljenje trt, cevi za pretakanje vina, priprave za zafiranje peronospore

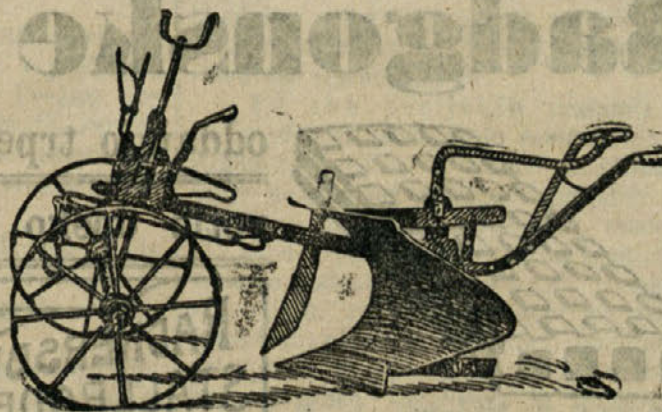
ali kake druge predmete iz gume, ne prezrite najcenejšega vira pri najtrpežnejših kakovostih.

Navedena tovarna zalaga tudi Zvezo kmetijskih zadrug.

Naročila sprejema Zveza kmetijskih zadrug v Gradcu, Franzensplatz 2, in tudi c. k. kmetijska družba v Gradcu, Stempfergasse 3.

103-24

Tvornica za kmetijske stroje in pluge
Jos. Kulterer
St. Veit an der Glan, Koroško

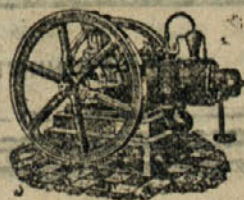

izdeluje kot specialiteto daleč znane pluge iz stisnjene jekla kakor **brabantske dvojnate in obratne pluge** s samodelnim držajem in vse vrste **preprostih in dvojnih plugov.**

Cenike zastoj.

90-W

Cenike zastoj.

Stotine zadovoljivih naprav že v obratih.

Ceniki in proračuni brezplačno.

Bachrich & Co., Dunaj, XIX/6

Heiligenstädterstraße 83 La.

397-12

CLIMAX motorji za surovo olje in lokomobile.

Motorji z visokim tlakom.

Najcenejši za kmetijstvo, industrijo in obrt.

Stroški za kurjavo na HP in uro od 1 v naprej.

Brez nevarnosti eksplozije. Brez kontrole finančne oblasti. Potrebuje malo vode.

Ako se krave ne obrejijo

ali zavržejo, če je koža na spolovilu rdečkasta, zasluzena ali mozolčasta, je vzrok tega navadno nalezljiva smolika na spolovilih. Tedaj pokličite, kakor hitro se da, živinozdravnika, ki bo žival z „Bissulinom“ kmalu ozdravil. Takojšnje zdravljenje varuje pred okuženjem celega hleva! Varujte se ponarejkov. Pravi „Bissulin“ nosi svoje ime na ovitku. Knjižico z opisom bolezni pošilja brezplačno **H. Trommsdorff**, kem. fabrika, Aachen. Sestava: 0.25% socojodolovega živega srebra + mast.

Mayfarthov sejalni stroj „AGRICOLA“ (Model 1912)

Najnovostnejša sestava. Močna konstrukcija. Enakomerna setev. Kultivatorji, bravnalji, kakor vse kmetijske stroje najsolidnejše in najboljše izdelave in

prodaja Ph. Mayfarth & Co., Dunaj II Frankfort o. M., Berolln. Paris. Katalog št. 82a z bogato vsebino zastoj in poštnine prosto. Istejo se zastopniki. 70-5

Le Kometovi mlini

so sedaj najboljši stroji za pripravlanje mečke in moke za pecivo.

Kilb (N.-A.), dne 1. februarja 1911.

Z Vašim mlinom (žrnjami) št. 4, katerega ste nam svoj čas poslali, smo, če bo vedno tako dobro služil, zelo zadovoljni. Z njim se da namleti v 1 uri 200 kg mečke (šrota) brez posebnega truda.

Z odličnim spoštovanjem beleži

4.7/11-24

Kmetijska zadruga v Kilbu.

Prvi zavod za izdelovanje mlinjskih kamnov **E. J. HELLER**, r. z. z. o. z., Sandau pri Lipi, Češko.

Pozor pred malovrednim blagom! Thomasova moka I.

je najboljša in najcenejša fosforatno gnojilo, ki se lahko rabi vsak čas in pri vseh rastlinah. — Za čistost in za nakazano vsebino fosforjeve kisline, raztopne do zadnjega v citronski kislini, kakor za fino zmleto moko, zaznamovano s

Štiriperesno deteljico

garantira (jamči) znana in že z nad 30 letnimi, vedno sijajno uspešnimi skušnjami glede Thomasove moke 65-24

kupčijska pisarna za fosfatovo moko čeških Thomasovih tovarn **Dunaj I., Bauernmarkt 13.**

Vplačana akcijska glavica **K 50,000.000**
Rezervni zaklad **K 12,550.000.**

K. k. priv.

Böhmische Union-Bank

(podružnica v Gradcu), centrala v Pragi.

Podružnice: Reichenberg, Jablonec, Brno, Olomuc, Bielitz, Jägerndorf, Tropava, Rumburg, Zatec, Linec, Hohenelbe, Dornbirn, Salzburg, M.-Schönberg, Novi Jičín, Gradec, Ljubno (Gor. Staj.), Celje, Kraljičin dvor, Celovec, Beljak; ekspozituri: Friedeck-Mistek in Braunau. Izvaja vse bančne transakcije in daje tozadevna pojasnila. Kupuje in prodaja efekte in valute, novce in kupone. Najceneje eskomptira trgovske menice. Prevzema denarne vloge proti vložnim knjižicam, blagajnim listkom in na tekoči račun. 229-12

TOMASOVA ŽLINDRA

zvezdne znamke

je po mnogoletnih preizkušnjah priznana zanesljivo učinkujoča in najcenejša fosforovo-kisla umetno gnojilo. Ta je letos posebno vsled znižane vožnine izdatno cenejša, kakor lansko leto. Kdor hoče po lanski hudi suši svoja polja in travnike okrepčati in osvežiti, naj rabi le **Thomasovo žlindro zvezdne znamke.**

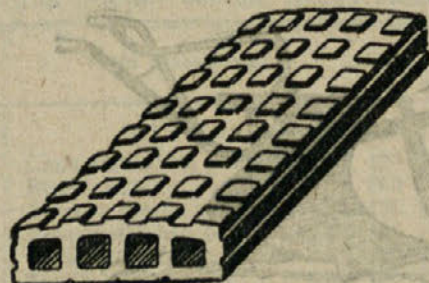
Tozadevna pojasnila in spise daje brezplačno ter sprejema naročila na cele vagone in na drobno

veletrgovina z železnino „Mercur“ Peter Majdič, Celje,

kjer je glavno zastopstvo in zaloga tvrdke Thomasphosphatfabriken **Berlin.**

116-6

Radgonske parne opekarne

Po dolgem premišljevanju in mnogih poskusih se nam je posrečilo napraviti iz žgane ilovice tlake za hleve, s katerimi lahko napravimo vzorne hlevske tlake. Ker površina teh plošč ni gladka, ampak razdeljena v male kocke, ni mogoče, da bi živini izpodrsavalo in po jarkih med temi kockami se lahko scalnica vedno odteka, vsled česar ostane stelja dalje suha in ohranjena.

Če primerjamo stroške za napravo lesenega tlaka in našega iz lončenih plošč, lončeni ni dražji, ako se oziramo na njegove velike prednosti in na trpežnost.

Kakor se vidi iz slike, se položijo te plošče na lahko podlago iz betona, ki je nagnjena 2 1/2 do 3% za govejo živino, 5 do 8% za svinjake.

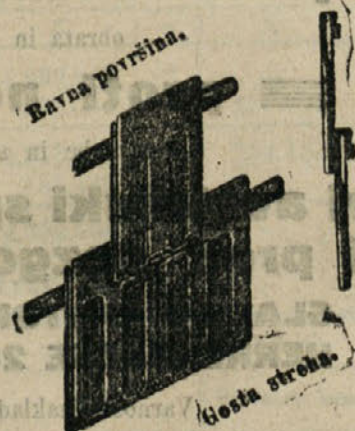
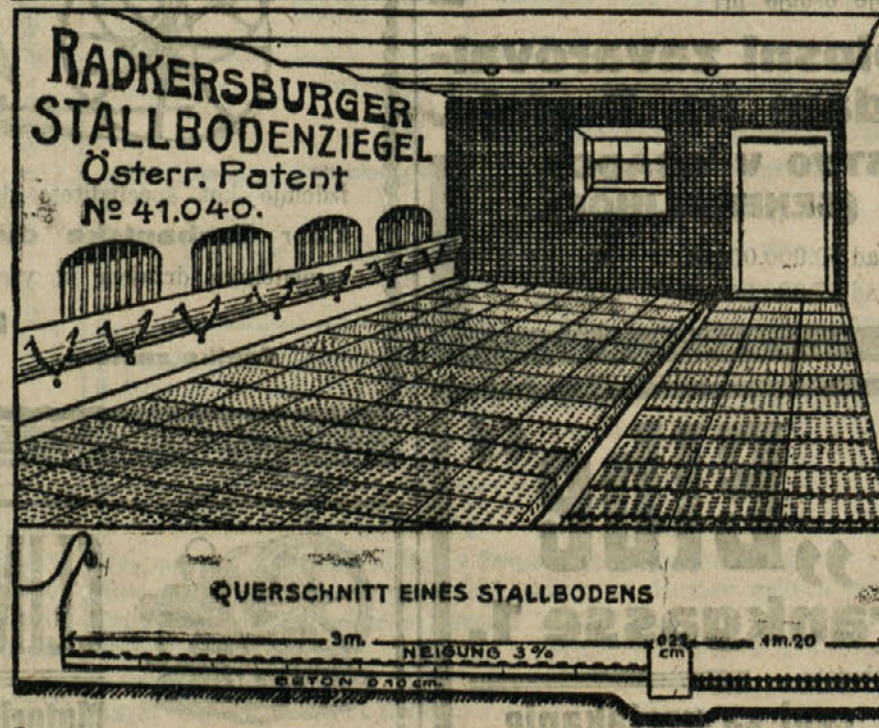
Hlevski tlak iz gline je pripraven za vsak hlev, se lahko osnaži z malo vodo, le parkrat je treba potegniti z metlo, prihraniti se torej čas in material.

Na železniški vagon z 10 tonami se lahko naloži 150 m² teh plošč. 1 komad : 6 kg. Na m² gre 15 plošč.

Vzorci in ponudbe so na razpolago.

Ravnateljstvo radgonskih opekaren v Radgoni.

oddajajo trpežno strešno opeko in grapasto votlo opeko za goveje hleve in svinjake.

Tlak iz takih lončenih plošč je mnogo toplejši od vsakega iz drugega materiala napravljene, ker so plošče votle in prihaja vsled tega temperirani hlevski zrak v tlak, kar na eni strani blaži iz podlage prihajajočo mrzlotu in na ta način zabranjuje preveliko tvorjenje hlevske pare, na drugi strani pa te plošče, ker sta zrak in glina slaba prevodnika toplote, ne jemljejo živini telesne gorkote, kar je velikega zdravstvenega pomena.

386-24